

AZ IGE SZEREPE A LELKISÉGBEN

Előadásomban arra szeretnék rávilágítani milyen jelentősége van a keresztény lelkiségben a Bibliának. A spiritualitásnak mindig is egyik forrása volt a Szentírás, de koronként különböző hangsúllyal. A II. Vatikáni Zsinat a Biblia értékelését, teológiai, liturgiai, lelkiségi jelentőségét illetően is jelentős fordulatot hozott. Gondoljunk csak arra, hogy egy külön dogmatikai konstitúció foglalkozik Isten igéjével: a Dei Verbum.

A Sacrosanctum Concilium konstitúció Krisztusnak az Egyházában való jelenlétéről tanítva a 7. pontban öt *reális* jelenléteket sorol fel. Ezek szerint Jézus jelen van:

- a pap személyében,
- kiváltképpen az eucharisztikus színek alatt,
- a szentségekben;
- *jelen van igéje által,*
- végül az imádkozó közösségben.

Az igében való jelenlétről ezt olvassuk: „Jelen van igéje által, minthogy ő maga szól hozzánk, amikor az egyházban a szentírást olvassák.” (SC 7. pont)

VI. Pál *Mysterium fidei* enciklikájában pedig kifejti, hogy az eucharisztikus jelenléte valóságos jelenlétnek mondjuk, de nem kizárólagosan, mintha a többi jelenléte nem volna valós (*presentia realis*), hanem kiemelkedő módon.¹

A több mint 100 évig tartó liturgikus reform - benne a szentmise liturgiájának reformjával - a Zsinaton csúcsonyosodott ki, és ennek egyik fontos mozzanata volt a mise legősibb, eredeti struktúrájának megértése és visszaállítása. Ennek a miseszerkezetnek a lényege, hogy - ami ma már a kezdő keresztényeknek is evidens, - hogy a mise *két fő részből* áll: az Ige liturgiájából és az Eucharisztia (vagy áldozat) liturgiájából. Két asztalról táplál bennünket Krisztus: az Ige és az oltár asztaláról. Az igeliturgia nem pusztán egy bevezető rész a „lényeghez”, az áldozati részhez, mert ugyanaz a Krisztus szól, tanít

¹ Vö.: VI. Pál *Mysterium fidei* enciklika 39. p.

és térít meg minket az elhangzó ige által, mint aki áldozatul adott és föltámadt Testével táplál az oltár asztaláról.

MIT JELENT, MILYEN HELYET FOGLAL EL ISTEN IGÉJE A KERESZTÉNY ÉLETBEN, LELKIÉLETBEN?

Először is emlékeznünk kell arra, hogy a lelkiségnek, pontosabban az életszentség témának a zsinat legfontosabb dokumentuma, a Lumen Gentium dogmatikai konstitúció egy külön fejezetet szentel. „Az Egyházban mindenki meg van hívva az életszentségre” (V. fejezet). A konstitúció az életszentséget biblikus alapon tárgyalja. A 40. pont címe: Bizonyítás a Szentírásból. A 42. pontban pedig az életszentség útjai és eszközei között - a mindent megalapozó szeretet után - elsőként az Ige hallgatását írja.

A konstitúció hét pontban foglalja össze az életszentség „eszközeit”:

- a hívő szívesen hallgassa *Isten Igéjét*
- a kegyelem segítségével tegye *Isten akaratát*
- gyakran legyen részese a *szentségeknek, főleg az eucharisztia-nak*
- tartson ki állhatatosan az *imádságban*,
- az *önmehtagadásban*
- a *testvéri szolgálatban*
- az *erények gyakorlásában*

Könnyen észrevehetjük a hasonlóságot az Apostolok Cselekedeteiben leírt egyházi étellel: „A hívek állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában (ige) és közösségében (kölcönös szeretet), a kenyértörésben (eucharisztia, szentségek) és az imádságban. A hívek mind összetartottak és mindenük közös volt (önmehtagadás, testvéri szolgálat, erények).

Az Egész egyház életében rendkívüli jelentősége van az Igének, a Bibliának ezt mutatja a *Biblia évének megrendezése* Magyarországon összefogva a történelmi egyházakkal, ezt dokumentálja az Isten Igével foglalkozó legutóbbi XII. Rendes Püspöki Szinódus.

A következőkben XVI. Benedek pápa előadását ismertetem, melyet az első plenáris ülésen tartott, 2008. október 6-án. A Szentatya a 118. Zsoltár néhány versét kommentálja. Benedek pápa ebben az előadásában az ige ontológiai jelentőségét új módon világítja meg. Az ígéről szóló zsoltár az ígét nemcsak magasztosnak, fontosnak mutatja meg, hanem, hanem úgy, mint a lét, a történelem alapját.

„*Léted örökkévaló, Uram, igéd is örökké szilárd, mint az ég. Megszilárdítottad a földet, és az megmarad*”. (Zsolt 118,89-90) „Ez a vers – mondja a pápa - arról szól, hogy az Ige szilárd, igazi valóság, amelyre életünket építhetjük. Emlékezzünk Jézus szavaira, amely

a Zsoltár szavainak mintegy folytatása: „Ég és föld elmúlik, de az én igéim nem múlnak el”.² Az emberi szó szinte semmi a valósághoz képest, egy lehelet csupán. Alighogy ki-mondtuk, szertefoszlik, semmivé lesz. De már magának az emberi szónak is hihetetlen ereje van. Hiszen szavakkal lehet elmondani a történelmet, szavakkal lehet formába önteni a gondolatokat, a gondolatokból születik a szó. E szavakból születik a történelem, a valóság.

Isten szava – folytatja a pápa - ennél is több: mindennek az alapja, az igazi valóság. Ha valaki realista akar lenni, nem tekinthet el ettől. Változtatni kell azon elképzelésünkön, hogy az anyag, a szilárd, a tapintható dolgok képezik a legszilárdabb, legbiztosabb valóságot. A Hegyi Beszéd végén az Úr elmondja azt a két lehetőséget, ahogyan életünk házáat építhetjük: homokra és sziklára. Homokra épít az az ember, aki csak a látható, és kézzelfogható dolgokra épít, a sikerre, a karrierre, a pénzre. Látszólag ezek lennének az igazi valóságok. De mindezek egy nap semmibe fozlanak. Most is ezt láthatjuk a nagy bankok összeomlásában: ez a pénz eltűnik, semmivé válik. Mindazok a dolgok is, amik igazi valóságnak tűnnek, amikre – úgy gondoltuk - lehet számítani, végül másodlagosak. Aki az életét ezekre építi - az anyagira, a sikerre, mindarra, ami látványos - az, homokra építkezik. Egyedül Isten Igéje minden más valóság alapja, olyan szilárd, mint a menny, sőt még szilárdabb annál is, maga a valóság. Meg kell változtatni tehát, a valóságról alkotott felfogásunkat. Az a realista, aki felismeri Isten Igéjében, ebben a látszólag oly gyenge valóságban, mindennek alapját. Az a realista, aki az életét erre az alapra építi, ami tartósan fennmarad. A zsoltárnak eme sorai annak felfedezésére hívnak meg bennünket, hogy mi is az igazi valóság, és ily módon rátaláljunk életünk alapjára, amelyre életüket építhetjük.

A következő vers ezt mondja: „*Mert neked szolgál minden*”. Minden az Igéből származik, minden az Ige gyümölcse. „kezdetben volt az Ige”. (Zsolt 118,91).

(...) Az üdvösség történet nem egy kis esemény, egy szegény bolygón, a világmindenség végtelenében. Nem egy jelentéktelen dolog, mely véletlenül történt meg egy elszigetelt kis bolygón. Hanem mindennek mozgatórugója, a teremtés oka. Minden azért a történetért teremtett, Isten és teremtménye közötti találkozásért. Ilyen értelemben az üdvösségtörténet, a szövetség megelőzi a teremtést. A hellenisztikus korban, a zsidóság körében elterjedt az a gondolat, hogy a *Torah* megelőzte az anyagi világ teremtését. Ez az anyagi világ ezek szerint csak azért lett megteremtve, hogy a *Torahnak*, vagyis Isten Igéjének helyül szolgáljon, Isten Igéjének, mely választ ad és szeretettörténeté válik. Itt már titokzatosan áttetszik Krisztus misztériuma. Ugyanaz, amit az Efezusiakhoz, és a Kolosszeieknek írt levelek is mondanak: Krisztus az előkép, a prototípus, a teremtés

² Mt 24,35

elszülöttje; az, akiért a világmindenség teremtett. Ő mindent magába foglal. Mi az univerzum mozgásába lépünk be, amikor egyesülünk Krisztussal. Mondhatjuk tehát azt, hogy míg az anyagvilág megteremtésére az üdvösségtörténet miatt volt szükség, addig a kozmosz teremtésének igazi oka a szövetség volt. Krisztus misztériumához érkeve a lét gyökereihez jutunk el, az Ő élő igéjéhez, ami az egész teremtés célja. „Mert neked szolgál minden.” Ha az Urat szolgáljuk, a lét célját valósítjuk meg, saját létünk célját.

Most ugorjunk egyet: „*Parancsaidat keresem*” (Zsolt 118,94). Mi Isten Igéjét keressük. Isten Igéje nincs csak úgy magától értetődően jelen bennünk, illetve nem leljük föl. Ha megállunk pusztán az emberi szavaknál, nem biztos, hogy valóban megértettük Isten Igéjét. Fennáll a veszélye, hogy csak emberi szavakat látunk, és nem találjuk meg benne *az igazi szereplőt, a Szentlelket*. Nem találjuk meg *a szavakban az Igét*. Szent Ágoston ezzel kapcsolatban az írástudókat és a farizeusokat említi, akiktől Heródes tanácsot kért a napkeleti bölcsek érkezésekor. Heródes azt akarta tudni, hogy hol fog megszületni a világ Megváltója. Ők tudták, meg is adták a helyes választ: Betlehemben. Szakértők voltak, akik mindent tudtak. Ennek ellenére nem látták a valóságot, nem ismerték az Üdvözítőt. Szent Ágoston azt mondja: útjelzők ők mások számára, de saját maguk nem mozdulnak. Ez a nagy veszély áll fenn, amikor a Szentírást olvassuk: hogy megállunk az emberi szavaknál, múltbeli szavaknál, múltbeli történetnél, és nem *fedezzük fel a múltban a jelent, a Szentlelket, aki ma a múltban elhangzott szavakkal szól hozzánk*. Így nem lépünk be az Igébe, nem vesszük fel belső mozgását, mely az emberi szavak mögött föltárná az isteni igéket. Mindig „keresésre” van szükség. Keresnünk kell az Igét a szavakban.”³

Kétségtelenül a zsinat és az utána következő pasztorális kezdeményezések nagyban előmozdították a Biblia népszerűségét a hív közösség körében, legtöbb plébánián alakultak Biblia-körök és Bibliára épülő imacsoportok. Ezek azonban gyakran megmaradtak az intellektuális elemzéseknél, tapasztalatcserénél vagy az elmélkedésnél. Mindez igazi értéket jelent, de az igének az ekkleziológiai és társadalmat formáló és testvériséget teremtő hatását nem bontakoztatja ki. A pápa ebben a homíliájában éppen ebben az irányba tágítja ki a horizontot. Misztikus magasságokba vezet, de az igazi realitás útján. Az Ige Krisztus, és az Ige egyenes úton elvezet a keresztségben és az Eukarisztiában megvalósuló mélységes egységhez. Ezt írja:

„Tehát a szentírás-magyarázat, az igazi Szentírásolvasás nem egyszerűen egy olvasmány, nem egy szöveget kell elolvasnunk, hanem *egész létünket mozgásba kell hoznunk*. Az emberi szavakban az Isteni Ige felé kell mozdulnunk. Csak ha Isten misztériumához

3 MEDITAZIONE DEL SANTO PADRE BENEDETTO XVI NEL CORSO DELLA PRIMA CONGREGAZIONE GENERALE Aula del Sinodo Lunedì mattina, 6 ottobre 2008 http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2008/october/documents/hf_ben-xvi_spe_20081006_sinodo_it.html

alakulunk, az Úrhoz, aki az Ige, akkor tudunk belépni az Ige bensejébe, akkor tudjuk megtalálni az emberi szavakban Isten Igéjét. Kérjük az Úr segítségét, hogy ne csak az elménkkel, hanem teljes lényünkkel keressünk, és megtaláljuk az igét.

„Minden nagyságnak láttam a végét, de parancsod átnyúlik a messze végtelenbe.” (Zsolt 118,96). Minden emberi dolog, mindaz, amit csak feltalálhatunk, megalkothatunk, mind véges. Az emberi vallásos tapasztalatok is végesek, mert a valóságnak csupán egy oldalát mutatják meg, mert lényünk véges, és mindig csak egy részletet ért meg, a valóság néhány elemét: 'de parancsod (igéd) átnyúlik a végtelenbe'. Csakis Isten végtelen. Ezért Igéje is egyetemes, és nem ismer határokat. Amikor behatolunk Isten Igéjébe, valóban az isteni mindenségbe lépünk be. Kilépünk saját tapasztalataink végességéből, és belépünk az igazán egyetemes valóságba. Amikor közösségre lépünk Isten Igéjével, közösségre lépünk az Isten Igéjét élő *egyházzal*. Nem egy kicsiny csoportba lépünk be, nem egy kisebb csoport szabályait tesszük magunkévá, hanem kilépünk saját korlátaink közül. Kilépünk a távlatok felé, az egyetlen igazság igazi távlatai felé, Isten nagy igazságára. Valóban az egyetemességben találjuk magunkat. Kilépünk az összes testvérrel, *az egész emberiséggel való közösségre*, mert szívünkben az egyre, Isten Igéjére vágyunk. Ezért az evangelizáció, az Evangélium hirdetése, a misszió nem valamiféle egyházi gyarmatosítás, amivel másokat be akarunk illeszteni a csoportunkba, hanem azt jelenti, hogy kilépünk az egyes kultúrák korlátai közül, abba *az egyetemességbe, amely mindenkit összefog, mindenkit egyesít, mindenkit testvérré tesz*.

Végül térjünk vissza egy előző versre: 'Tiéd vagyok: üdvözíts engem'. Isten Igéje olyan, mint egy lépcső, amelyen keresztül felmehetünk, és Krisztussal együtt le is ereszkedhetünk szeretetének mélységeibe. Lépcső, melyen keresztül az igéktől az Igéhez juthatunk. 'Tiéd vagyok'. Az igének arca van, egy személy, maga Krisztus. Még mielőtt mi kimondhattuk volna: 'Tiéd vagyok', Ő már kimondta nekünk: 'Tiéd vagyok'. A Zsidókhoz írt levél, a 39. zsoltárból idézve ezt mondja: 'testet készítettél nekem... És akkor ezt mondtam: „Íme jövök...” Az Úr egy testet készített elő, hogy jöhessen. Megtestesülésével ezt mondta: én a tied vagyok. A Kereszttségben pedig ezt mondta nekem: tiéd vagyok. Az Eukarisztiában pedig újra és újra ezt mondja: tiéd vagyok, azért, hogy mi is válaszolhassuk: Uram, a tiéd vagyok.”⁴

HOGYAN LEHET A BIBLIA MINDENNAPI TÁPLÁLÉKA KERESZTÉNY ÉLETÜNKNEK?

Fabio Ciardi a római Claretianum szerzetes teológiai intézet lelkiségi teológiai professzora. A következőkben az ő gondolatmenetét veszem alapul.

4 U.o.

Először egy egyszerű, gyakorlatias kérdésből indul ki: hogyan legyünk bibliás emberek, és hogyan lesz valóban lelki életünk táplálója Isten igéje?

„Milyen úton érhetjük el tehát, hogy a Szentírás, és főként az evangélium, valóban Isten Igéjét közvetítse számunkra? Úgy vélem, egyszerűen el kell kezdeni gyakran olvasni a Bibliát. Kezdjük az evangéliumokkal. Nyugodtan olvassunk. Elmélkedjük és imádkozzuk át amit olvastunk, hagyjuk, hogy Jézus szóljon hozzánk szavaival. Meg kell szeretnünk a szent szöveget, mely annak eszköze számunkra, hogy találkozzunk azzal a Személlyel, akit még jobban meg szeretnénk ismerni, szeretni és követni. Soha ne lankadjunk olvasni és újraolvasni - mintegy folytonos újraevangelizálásként - Isten Fia történetét és szavait, hiszen Ő felénk tart és velünk él, hogy önmaga felé irányítson minket, és megtanítsa arra, hogy vele együtt éljünk. Csak így remélhetjük, hogy evangéliumi gondolkodásmódra szert tehetünk.

Kínálkozik egy másik út is arra, hogy a Bibliában megeljük és megértsük Isten Igéjét: ha megeljük azt! Bízunk kell abban, amit Jézus mond nekünk, és azonnal aszerint kell cselekednünk, anélkül, hogy túl sokat gondolkoznánk fölötte. Nekünk is, akárcsak Péternek készségesen kell engedelmeskednünk az Úr minden felszólításának, még ha abszurdnak is tűnik az: „Mester! Egész éjszaka fáradoztunk, és semmit sem fogtunk. A te szavadra azonban kivettem a hálót” (Lk 5,5). Minél inkább éljük az Igét, annál inkább megértjük, s minél jobban megértjük, annál inkább alkalmazzuk a gyakorlatban. Élet és fény, szeretet és igazság állandóan együtt járnak, s mindkettő a Kinyilatkoztatás felé való megnyílás és odaszentelődés egyetlen egzisztenciális magatartásának aspektusai.⁵

A sziklára épített házról szóló példabeszédben Jézus azt mondja, hogy szavai *meghallgatásának* igazi módja a *tettekre váltás* (vö.: Mt 7,24). A magvetőről szóló példázatban pedig az áll, hogy az a jó föld, „aki meghallgatja és megszívleli a tanítást” (Mt 13,23). A „tettekre váltani” és „megszívlelni” kifejezéseket mintegy szinonimaként használja. Az evangéliumot csak az érti meg, aki meg is éli, írta Szent Jeromos⁶.

A következőkben Ciardi további gazdag patrisztikus és teológiai hagyományt sorakoztat fel.

„A megélés és megértés közti elválaszthatatlan köteléket gyakran hangsúlyozták a misztikus hagyományban is. Johannes Cassianus például azt írja: „A Szentírás még világosabban nyílik meg előttünk, tárja fel szívét és lényegét, amikor ... a szavak értelmét nem elmagyarázzák számunkra, hanem átélte tapasztalatunk segítségével fejtük meg azokat... Így azt is mondhatjuk, mi magunk leszünk a szerzők... Nem az olvasás az,

5 Fabio CIARDI: *Fuoco e la tua Parola*, Citta Nuova Editrice, Roma, 2003. pp. 29-32.

6 SZENT JEROMOS, CXXVII. levele, in: *Levelek*.

ami segít a szavak értelme megragadásában, hanem a személyes tapasztalat”⁷. „Csak szívünkkel láthatjuk az Igét” – írta Szent Ágoston⁸. Az igét, és az ismeretet maga Jézus is összekapcsolta a szeretettel. „Aki parancsaimat ismeri és megtartja azokat, az szeret engem. Aki pedig szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, én is szeretni fogom, és kinyilatkoztatom magam neki” (Jn 14,21).

Mindenekelőtt Nagy Szent Gergely az, aki részletesen kifejti az élet megélés és megértés közti kapcsolatot: „Nem a hiten, hanem a szereteten keresztül ismerünk meg valamit”⁹; „Amikor megszeretjük a természetfölöttiről hirdetett igazságokat, már ismerjük is őket, mert maga a szeretet ismeretté válik”¹⁰; Szent Bernát a középkori hagyományt összefoglalva ezt írja: „Csak azt érthetjük meg, amit meg is tapasztalunk”¹¹. Vagy ahogyan a középkorban is gyakorta emlegették: „a szeretet – ismeret”¹². Szent Bonaventura mondta Szent Ferencnek, hogy „ahol a tanítók tudománya megtorpant, oda ő a szeretet érzésével behatolt”¹³. Isten Igéje mindenki számára elérhető: „Áldalak téged Atyám, menny és föld ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, így tetszett ez neked!” (Mt 11,25-26). Istent kell tehát birtokolnunk ahhoz, hogy megérthessük az Ő Igéjét. Így egy további út előtt állunk, mely elvezet, hogy felfedezzük Isten Igéjét a Szentírásban.¹⁴

A BIBLIA ÉS A SZENTLÉLEK

A Szentlélek a Föltámadt Jézus legnagyobb ajándéka. Ő az Egyház Lelke, akire általában úgy gondolunk, hogy eljövételével megszületett az Egyház, és ő élteti a miszsiót, s minden szentségben konstitutív szerepe van, hiszen mindegyikben jelen van az epiklézis.

Fontos tudatosítani azt is az egyház hagyományából, hogy a mi a szerepe Szentléleknek, nemcsak a Biblia létrejöttében, hanem abban, hogy az Ige kifejtse teljes hatását.

7 Johannes CASSIANUS, *Coll.* X, 11, in: SC 92-93..

8 AGOSTINO, *Commento all'epistola ai Parti di San Giovanni*, 1,1, in: *Opere*, XXIV/2, Città Nuova, Roma, 1985. 1638-1639. o.

9 GREGORIO MAGNO, *Omellie sui Vangeli*, I. könyv, XIV, 4, in: *Opere*, II. Città Nuova, Roma, 1994. 178-179. o.

10 Uő. II. könyv, XXVII, 4, in: *Opere*, II. Città Nuova, Roma, 1994. 350-351. o.

11 SZENT BERNÁT, *Sermones super Cantica Cantorum*, 22, I, 2 ciszter kiadás, I. kötet, Roma, 1957, 130. o.

12 Ez J. Dechanet tanulmányának címe, melyet Saint-Thierry-i Vilmosról (Wilhelmus Sancti Theodorici) és Szent Bernátról írt in: „Revue de moyen-âge latin”, 1 (1945), 349-354. o.

13 SZENT BONAVENTURA, *Legenda major*, XI, 1.

14 F. CIARDI: i.m. 34. o.

Fabio Cardi atya a következő adatokat gyűjtötte ki a rendkívül bőséges teológiai hagyományból.¹⁵

„A Szentírást ugyanazzal Lélekkel kell olvasnunk és ugyanazzal a Lélekkel kell megértünk, mint amelyikkel íródott” – mondja Saint-Thierry-i Vilmos, megismételve a középkori mesterek bibliaértelmezését¹⁶. Hozzá csatlakozva mondja Új Teológus Szent Simeon: „Mindenkinek megértheti azt, amit a Szentírásban olvas ... ám az Istenre és az üdvösségre vonatkozó dolgokat a Szentlélek megvilágosítása nélkül nem vagyunk képesek felfogni”¹⁷. Mivel a Szentírás a Szentlélek sugalmazására készült, a Szentlélek szükséges ahhoz is, hogy Isten Igéje feltáruljon belőle¹⁸.

Jézus maga ígérte meg, hogy elküldi nekünk Lelkét, hogy megértesse velünk szavait: „Még sok mondanivalóm volna számotokra, de most még nem tudjátok elviselni. Amikor pedig eljön az igazság Lelke, ő elvezet majd titeket a teljes igazságra, mert nem magától fog szólni, hanem azt fogja mondani, amit hall, és az eljövendő dolgokat hirdeti nektek. Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből vesz, és kijelenti azt nektek” (Jn 16,12-14). A Paraklétosz az igazság Lelke. Azért jön el hozzánk, hogy segítsen nekünk „felidézni”, vagyis elhinni, és teljesen megérteni azt, amit Jézus tanított nekünk, hogy magunkévá tehesük és megélhessük azt. Ő élővé teszi az evangélium szavait, és azt a valódi Bölcsességet tárja elénk, melyet magunktól sosem lennénk képesek megszerezni. A korintusi keresztényekhez szólva Szent Pál elmagyarázta, hogy csupán a Lélek ismeri Isten mélységeit, és csak a Lélek tárhatja fel előttünk azokat. Ezért ajándékozta nekünk Jézus „azt a Lelket, amely Istentől van, hogy megismerjük, amit Isten nekünk ajándékozott” (1Kor 2,12; vö.: Ef 3,16-19).

Az egyházatyák ezekből a szövegekből kiindulva hangsúlyozzák a Szentléleknek a Szentírás megértésében betöltött szerepét. „A Szentlélek sugalmazásának köszönhető, hogy a Szentírás Isten Igéje” – írja Órigenész, és elmagyarázza, hogy a Szentlélek mintegy bele van zárva, benne lakik a Szentírásban. Ezért arra a következtetésre jut, hogy „a Szentírás telve van Szentlélekkel”. Szent Anzelm pedig a következőket mondja: »A Lélek fuvallata folytonosan élteti a Szentírást, ami „a Lélek csodálatos ajándékának köszönhetően termékeny”¹⁹. Ugyanezt állítja Poitiers-i Hillarius is: „Isten valamennyi szava, ami a Szentírásban áll (...) telve van Szentlélekkel”²⁰. A Lélek belülről világítja

15 Vö. F. CIARDI: I.m. 35-37. o.

16 Guglielmo di SAINT-THIERRY, *Lettera d'oro*, I, 3, 2 n. 121.

17 Új Teológus SZENT SIMEON, *Orationes*, XV, in: PG 120, 385.

18 Vö.: *Dei Verbum*, 5. 8. 12.

19 H. de LUBAC, *Esegesi medievale*, in *Opera omnia*/17, Jaca Book, Milánó, 1986. 136. o.

20 POITIERS-I HILLARIUS, *Commentaire sur le psaume 118*, *lettera phe*, 17, 2, in SC 347, 202-205. o.

meg a Szentírást, elevenné teszi azt, és teljes frissességében és újdonságában szabadítja ki belőle Isten Igéjét.

Ennek magyarázatául még az *epiklézis* szakkifejezést is használja, mely a Szentlélek lehívására volt lefoglalva az átváltoztatáskor: ahogyan az Eucharisztia kenyerére leszállva a Szentlélek élő és éltető Krisztussá teszi azt, úgy a Szentírásra leereszkedve, élővé és éltetővé teszi Isten benne rejtőző Igéjét²¹. Ha a Szentírás a Szentlélek sugalmazásának köszönheti létrejöttét, és ha a Szentlélek az, aki miatt a Szentírás Isten Igéje, akkor a Szentlélekben kell olvasnunk a Bibliát, hogy megérthessük „lelkileg”²². Szent Jeromos ezt így fogalmazta meg: „Nem vagyunk képesek megérteni a Szentírást a Szentlélek segítségével nélkül”²³. Sevillai Izidor pedig azt mondja: „A Szentírást aszerint kell értelmeznünk, amit a Szentlélek kér tőlünk, aki által mindez íródott”²⁴. Végezetül Órigenész, a nagy tapasztalatokkal rendelkező exegéta ezt írja: „ezek a tettek, melyekről olvasunk, természetesen méltók a Szentlélek szavához, ám ahhoz, hogy meg is tudjuk magyarázni őket, a Szentlélek kegyelmére van szükség”²⁵. „El kell telnie Szentlélekkel annak – írja máshol – , aki a Szentírást olvassa, hiszen csak így fogja tudni megérteni azt.”²⁶ A Szentlélek kegyelme – magyarázták a középkori teológusok – „heliokonformmá” teszi belső szemünket, hogy képes legyen meglátni azt, ami Vele azonos természetű: a Napot²⁷.

A BIBLIA ÉS AZ EGYHÁZI KÖZÖSSÉG

Az Isten igéjét a Szentlélekkel olvasni és az Egyházban olvasni, egymást föltételező állítások. Ugyanaz a Lélek vezeti az Egyházat, aki „szólt a próféták által”, aki sugalmazta az Írásokat. A éltető Lélek által élő az Egyház és Óáltala Isten élő szava a Biblia. Amint a szentségeket nem lehet elszakítani az Egyháztól, úgy a Bibliát sem. Az Egyházban született, az Egyház őrizte meg, az Egyház hirdeti hatalommal és az Egyház közössége biztosítja, hogy meg is értsük, amit olvasunk, pontosabban, hogy egzisztenciánkat átjárja, és életünk legyen, ahogy Jézus akarta: „Az én szavaim, amiket mondtam nektek, lélek és élet” (Jn 6,63). Vagy, ahogy Péter megvallotta: „Neked örök életet adó igéid vannak” (Jn 6,68). Ezzel kapcsolatban Ciardi a következőket írja.²⁸

21 Vö.: P. EVDOKIMOV, *Le età della vita spirituale*, EDB, Bologna, 1981², 234. o.

22 I. GARGANO, *Per un ascolto „spirituale” delle Scritture*, in: „Parola, Spirito e vita” 1 (1980), 188-205.

23 SZENT JEROMOS, CXX Levél, 10, in: *Le lettere*, IV, im. 134. o.

24 SEVILLAI IZIDOR, *Etymologiarium libri XX*, VIII. könyv, 5, 70, in: BAC 433, 702-703. o.

25 ORIGENE, *Omèlie su Giosuè*, VIII, 1, Città Nuova, Roma, 1993. 132. o.

26 ORIGENE, *Omèlie sull'Esodo*, IV, 5, Città Nuova, Roma, 1981. 87. o.

27 Vö.: M. MASINI, *La lectio divina. Teologia, spiritualità, metodo*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1996. 209. o.

28 F. CIARDI: I.m. 37-39. o.

A Szentírás csak akkor tudja teljes gazdagságát feltárni számunkra, ha ugyanolyan környezetben fogadjuk, mint amelyben megszületett: hívő közegben, melynek eleven része lett. »A Bibliát Lélekben olvasni azt jelenti – írják püspökeink – hogy az egyház szemével olvassuk, hiszen a Szentlélek a Szentírást az Ó- és Újszövetség hívő közösségén belül hívta életre: Az Egyház értelmező hagyományával együtt olyan eleven közeg, melyben Isten Igéje élő és cselekvő marad, amit máskülönben az a veszély fenyegetne, hogy beledermesed a betűk fogságába. „*Nincs evangélium Egyház nélkül. Az Egyház maga az élő evangélium.* Az Egyházon kívül ott lehet ugyan a bőr és a papír, a tinta és a betű, mindazok a dolgok, melyek segítségével az evangélium íródott, azonban az Egyház az, ahol az evangélium hiteles értelmezését találjuk. Vagy még inkább az Egyház maga az írott evangélium, melyet nem tintával, hanem az élő Isten Lelkével írtak, nem kőtáblákra, hanem a szív húsból való tábláira» «²⁹.

Az Egyházon belül működik a Tanítóhivatal, melynek feladata, hogy hitelesen magyarázza a Szentírást³⁰, melynek egyre mélyebb megismerésébe minden hívő bekapcsolódik³¹ az imádság, a tanulmányozás, a prédikáció és annak a fénynek folytán, mely az evangéliumi életből fakad, melynek új parancsolata az a törvény, ami egy csoportból Egyházat hoz létre, egy olyan otthont, ahol Isten jelenléte természetes. „Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18,20). És ahol Jézus van, ott van a Fény, a Bölcsesség, az Igazság és az Ige, amely föltárulkozik.

A nagy hermeneutikai alapelv Lukács evangéliumában fogalmazódik meg, ahol a két emmauszi tanítványról van szó. Csak a feltámadott Úr képes a Szentírás valódi értelmezését adni, saját Lelke által. Megjelenik azok között, akik az ő nevében, az ő közösségében, az ő Egyházában gyűltek össze és megvilágítja az Írást, teljesen bevonva szívüket és értelmüket, segít, hogy teljes mértékben Isten Igéjéhez csatlakozzanak, és erőt önt beléjük, hogy életre váltsák azt.

Az egyik egyházatya, Nagy Szent Gergely, saját pásztori és tanítói tapasztalatából kiindulva nagyszerűen fejezi ki ezt a hermeneutikai folyamatot. Világosan leszögezi, hogy az egyházi közösség az Ige értelmének és életrevalóságának mércéje. „Az Ige értelme gyakran magához a közösség tanítójához is az Igét hallgató hívő életszentsége által jut el, gyakran pedig a hívő vétkei által sikkad el.”³² A hívek egységében – magyarázza tovább –, Krisztus jelenvalóvá válik; az igazság „köztük van”, melynek eszközévé válnak: „Valójában mi mindannyian, akik hittel eltele, Istenről merünk beszélni, az Igaz-

29 CEI, Ufficio Catechistico Nazionale, *Incontro alla Bibbia*, Ed. Vaticana, 103-104. o.

30 Vö.: *Dei Verbum*, 10.

31 Vö.: *Dei Verbum*, 8.

32 GREGORIO MAGNO, *Commento morale a Giobbe*/4, VI. rész, XXX, 27, 81, in: *Opere*, I/4, Città Nuova, Roma, 2001. 233. o

ság eszközei vagyunk. Az Igazság pedig általam is hallathatja hangját a másik számára, vagy egy másik által számomra. Köztünk van, és mindannyiunkkal pártatlanul bánik, még akkor is, ha mi nem mindig viselkedünk pártatlanul³³.

Ezekiel próféta olvasása közben szerzett tapasztalatáról szólva Nagy Szent Gergely így folytatja: „Azt is tudom, hogy a Szentírásban sok olyan dolog van, amit magamtól nem voltam képes megérteni, úgy értettem meg, hogy testvéreim elé álltam... Ebből Isten ajándékeként az következik, hogy értelmem növekszik, büszkeségem pedig csökken, mikor általatok tanulom meg azt, amit köztetek tanítok, hiszen – és ez az igazság –, veletek együtt hallgatom azt, amit mondok³⁴. Ezt tehát egy tekintélyes szerző állapítja meg Isten Igéjének egyházi mivoltáról. Ez az Ige minden néphez szól. Az Atya szava ez, melyet gyermekeihez intéz. És csak akkor tudjuk teljes mértékben felfogni, megérteni és megélni egyetlen Atyánk Igéjét, ha valóban testvérei vagyunk egymásnak.

*Dr. Kiss Imre
főiskolai docens, GFHF*

33 Idézi E. GANDOLFO, *Gregorio Magno, Papa in un'epoca travagliata e di transizione*, Città Nuova, Roma, 1994. 100. o

34 GREGORIO MAGNO, *Omellie su Ezechiele*/2, II, 1, in: *Opere*, III/2, im. 48-49. o

